

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
Факультет суспільно-гуманітарних наук та права
Кафедра соціології та філософії

Затверджено на засіданні кафедри соціології та філософії

завідувач кафедри

Л.В. Афанасьєва

протокол № 2 від 02.09.2024 р.

Робоча програми ОК СОЦІОЛОГІЯ МОЛОДІ І ОСВІТИ

Назва освітнього компонента <i>Обов'язковий/вибірковий</i>	СОЦІОЛОГІЯ МОЛОДІ І ОСВІТИ <i>Обов'язковий</i>
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Назва спеціальності	054 Соціологія
Назва освітньої програми	ОП Соціологія
Рік викладання	2024-2025
Семестр	3 семестр/2 курс
Викладач	Кречетова В.А., старший викладач, кандидат соціологічних наук
Посилання на профайл викладача	https://orcid.org/0000-0003-1665-4976
Контактна інформація та комунікація (зворотний зв'язок) з викладачем	+380997601793 https://t.me/verakvak 2002verak@gmail.com Он лайн- консультації: щовівторка з 1500 до 1600.
Сторінка освітнього компоненту на сайті ЦОДТ	http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=64

АНОТАЦІЯ

Соціологія молоді і освіти є специфічною галуззю соціології, яка вивчає систему освіти як соціальний інститут. Важливість цього соціального інституту багаторазово доведена тим, що саме студентська та учнівська молодь є флагманом майже будь-яких суттєвих соціальних зворушень та змін на краще у сучасному світі. Разом з тим самі поняття «молодь» та «освіта» в сучасному світі перебувають у стані постійної і непердбаучваної соціальної трансформації. Роль самоосвіти в формуванні як індивіду так і соціальних інститутів зростає, сама методологія освіти перебуває в процесах постійних змін, що спонукає до них і систему освіти як таку. Разом з тим освіта залишається наріжним камінням більшості соціальних наук, ввідною точкою опори щодо функціонування більш розгалуженої академічної системи.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Дисципліна Соціологія молоді і освіти викладається з метою підготовки фахівців-соціологів, здатних вирішувати та розпізнавати теоретичні та прикладні соціальні аспекти освіти.

Завдання:

Теоретичні: розкрити для здобувачів роль і місце освіти в розвитку суспільства (та всіх сферах життєдіяльності).

Практичні:

- сформувати у студентів соціологічний підхід до сфери та процесів освіти;
- навчити студентів закономірностей становлення, розвитку й функціонування систем освіти та її елементів, а також практичних навичок соціологічного аналізу процесів у сфері освіти;
- залучити молодь до самоврядування, сфер соціального управління.
- навчити студентів моделювати та прогнозувати процеси у сфері освіти згідно з соціологічними даними.

ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ЯКІ НАБУВАЮТЬСЯ ЗДОБУВАЧАМИ

ЗК03. Здатність працювати в команді.

ЗК05. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК07. Навички міжособистісної взаємодії.

СК01. Здатність оперувати базовим категоріально-понятійним апаратом соціології.

СК03. Здатність аналізувати соціальні зміни, що відбуваються в громадянському суспільстві України та в світовій спільноті в цілому.

СК08. Здатність дотримуватися у своїй діяльності норм професійної етики соціолога та доброчесності.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

РН01. Використовувати понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності.

РН03. Застосовувати положення соціологічних теорій та концепцій до дослідження соціальних змін в громадянському суспільстві України та в світовій спільноті в цілому.

РН06. Ефективно виконувати різні ролі (зокрема організатора, комунікатора, критика, генератора ідей, виконавця тощо) у команді в процесі вирішення фахових задач.

РН07. Вміти використовувати інформаційно-комунікаційні технології у процесі пошуку, збору та аналізу соціологічної інформації.

SOFT-SKILLS, ЯКІ ФОРМУЮТЬСЯ В ОСВІТНЬОМУ КОМПОНЕНТІ

Комунікація

Узгоджена робота

Вирішення проблем

Тайм-менеджмент

Ухвалення рішень

Організаційний

Врегулювання конфліктів

КОМПЕТЕНТНОСТІ, НАПРАВЛЕНІ НА ДОСЯГНЕННЯ ГЛОБАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ, ЯКІ ФОРМУЮТЬСЯ В ОСВІТНЬОМУ КОМПОНЕНТІ

Якісна освіта

Навчання впродовж усього життя для всіх

Гендерної рівності

Скорочення нерівності

ОБСЯГ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Вид заняття	Лекція	Семінарське заняття	Самостійна робота	Всього (годин, кредитів)
Кількість годин денна форма	16	28	61	3,5 кр/105

Підсумковий контроль – залік

ПОЛІТИКА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Під час занять вітається активне включення здобувачів в обговорення, виконання практико-орієнтованих завдань, створюється творчий простір для формування практичних умінь і навичок роботи в різних галузях психологічної практики, дотримується студентоцентризований підхід до здобувачів. При оцінюванні враховується пізнавальна активність, креативність здобувачів, глибина засвоєного матеріалу.

Завдання викладач надає наприкінці заняття, а також висвітлює на сторінці Центру дистанційних освітніх технологій.

При опануванні курсу слід дотримуватись академічної доброчесності. Роботи повинні бути оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикавання джерел, списування (в т.ч. із використанням мобільних девайсів), втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності є підставою незарахування роботи викладачем. У разі наявності плагіату в будь-яких видах робіт здобувач повинен повторно виконати роботу. Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час онлайн тестування (наприклад, сервіс центру дистанційних освітніх технологій).

Здобувачі вищої освіти можуть брати участь у Проєкті сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP) <https://nuwm.edu.ua/sp/akademichnadobrochesnistj>

Здобувачі мають право на визнання результатів навчання, отриманих в неформальній освіті.

Освітній процес під час військового стану здійснюється у синхронно-асинхронному форматі з обов'язковим дотриманням безпекового режиму під час повітряних тривог.

СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Перелік тем	Кількість годин				Рекомендована література

	денна форма				
	Л	см	Ср	всього	
Модуль 1. Освіта та молодь у соціології					
• Тема 1: Соціологія освіти і молоді як галузь соціологічної науки	2	2	6	10	1-10
• Тема 2: Освіта як соціальний інститут та її роль у соціалізації молоді		4	6	10	1-10
Модуль 2. Системи освіти та молодь					
• Тема 3: Системи освіти, їх структурні елементи та вплив на молодь	2	2	6	10	1-10
• Тема 4: Порівняльний аналіз освітніх систем і можливості для молоді	2	4	6	12	1-10
• Тема 5: Кризи освітніх процесів і їх вплив на молодь	2	2	6	10	1-10
• Тема 6: Соціальна феноменологія самоосвіти серед молоді	2	2	6	10	1-10
• Тема 7: Соціальні ризики та проблеми молоді у сфері освіти	2	2	6	10	1-10
Модуль 3. Прикладна соціологія освіти і молоді					
• Тема 8: Соціологічні дослідження молоді в системах освіти	2	4	6	12	1-10
• Тема 9: Освітні траєкторії молоді у соціологічному аналізі	2	4	6	12	1-10
• Тема 10: Соціологічний підхід до освіти, її якості та впливу на соціальну мобільність молоді		2	7	9	1-10
Разом	16	28	61	105	

ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Модуль 1. Освіта та молодь у соціології

Тема 1. Соціологія освіти і молоді як галузь соціологічної науки.

Виникнення соціології освіти та соціології молоді на початку XX ст. Е. Дюркгейм та М. Вебер – засновники сучасної соціології освіти. Т. Парсонс про соціалізацію в межах освіти. Вплив освіти на формування молодіжної ідентичності. Молодь як соціальна група у соціологічному аналізі.

Тема 2. Освіта як соціальний інститут та її роль у соціалізації молоді.

Кадровий потенціал освіти. Історичні передумови виникнення освіти як соціального інституту. Освіта як механізм соціалізації молоді. Вплив освітніх інститутів на ціннісні орієнтації молоді.

Модуль 2. Системи освіти та молодь

Тема 3. Системи освіти, їх структурні елементи та вплив на молодь.

Типологія систем освіти. Принципи організації систем освіти (безперервність, наступність). Підсистеми освіти: дошкільна, шкільна, професійно-технічна/середня спеціальна, вища, післядипломна. Синтез навчальної та виховної роботи. Соціалізація молоді в освітньому процесі. Студентське самоврядування. Організація дозвілля студентів у різних системах освіти. Молодь як соціальна група. Соціально-педагогічна адаптація. Педагогічна культура. Формальна та неформальна сторона офіціалізованої освіти.

Тема 4. Порівняльний аналіз освітніх систем і можливості для молоді.

Українська система освіти. Система освіти США. Болонський процес. Кредитно-модульна система. Поняття академічної різниці. Реформи систем освіти в сучасному світі. Освіта як фактор мобільності молоді.

Тема 5. Кризи освітніх процесів і їх вплив на молодь.

Вмотивованість студентів та викладачів. Бюрократія як систематична проблема сучасного освітнього процесу. Неоднаковість криз систем освіти. Молодіжне безробіття як наслідок освітніх криз.

Тема 6. Соціальна феноменологія самоосвіти серед молоді.

Феномен самоосвіти. Класифікація видів самоосвіти (за просторовою та хронологічною локалізацією, за критерієм спрямованості). Самоосвіта з позиції організації. Інституціоналізована самоосвіта. Неінституціоналізована самоосвіта. Самоосвіта у сучасному світі. Проблема оцінки якості самоосвіти. Екстернатура. Самоосвіта молоді в умовах цифрового суспільства.

Тема 7. Соціальні ризики та проблеми молоді у сфері освіти.

Фактор критичного мислення у сфері освіти. Соціальний дисбаланс у освіті України. Адаптація людей з різних соціальних кіл до навчального процесу. Гендерна нерівність у доступі до освіти. Економічні бар'єри для молоді у здобутті якісної освіти.

Модуль 3. Прикладна соціологія освіти і молоді

Тема 8. Соціологічні дослідження молоді в системах освіти.

Необхідність соціологічних досліджень в освіті. Репрезентативність «вибірки». Соціометричні опитування. Особливості дослідження молодіжної освітньої поведінки.

Тема 9. Освітні траєкторії молоді у соціологічному аналізі.

Аналіз документів. Контент-аналіз. Івент-аналіз. Роль та значення кількісних та якісних показників. Оброблена та необроблена інформація. Освіта як фактор соціальної мобільності молоді.

Тема 10. Соціологічний підхід до освіти, її якості та впливу на соціальну мобільність молоді.

Якість освіти та її вплив на професійну кар'єру молоді. Соціологічні підходи до оцінки якості освіти. Співвідношення освіти та ринку праці. Освітні реформи та їх вплив на перспективи молоді.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1	Розробка соціологічного дослідження
2	Виконання творчого завдання
3	Виконання практико-орієнтованого завдання

Докладний опис завдань для самостійної роботи представлений на сайті ЦОДТ.

Питання для самостійного опрацювання / Теми контрольних робіт

1. Виникнення соціології освіти та молоді на початку XX ст.
2. Освіта як процес соціалізації молоді.
3. Освіта як соціальний результат та фактор мобільності молоді.
4. Вплив освіти на соціальний статус молодої людини.
5. Безперервність освіти та її значення для молоді.
6. Е. Дюркгейм та М. Вебер – засновники сучасної соціології освіти.
7. Т. Парсонс про соціалізацію в межах освіти.
8. Освіта як механізм соціалізації молоді.
9. Історичні передумови виникнення освіти як соціального інституту.
10. Типологія систем освіти та можливості для молоді.
11. Принципи організації систем освіти.
12. Наступність освіти у формуванні кар'єрної траєкторії молоді.

13. Підсистеми освіти та їх вплив на молодіжну соціалізацію.
14. Дошкільна освіта і початковий етап соціалізації.
15. Шкільна освіта як основний етап соціального розвитку молоді.
16. Професійно-технічна освіта та ринок праці.
17. Середня спеціальна освіта: перспективи для молоді.
18. Різниця та схожість професійно-технічної та середньої спеціальної освіти.
19. Вища освіта як фактор соціальної мобільності молоді.
20. Післядипломна освіта у системі професійного розвитку молоді.
21. Аспірантура та наукова кар'єра молоді.
22. Докторантура та перспективи академічного розвитку.
23. Синтез навчальної та виховної роботи у молодіжному середовищі.
24. Соціалізація молоді в освітніх процесах.
25. Студентське самоврядування та його роль у формуванні активної молоді.
26. Організація дозвілля студентів у різних системах освіти.
27. Студентство як соціальна група.
28. Соціально-педагогічна адаптація молоді до освітнього середовища.
29. Педагогічна культура як чинник ефективного навчального процесу.
30. Формальна та неформальна освіта серед молоді.
31. Українська система освіти у порівнянні з міжнародними стандартами.
32. Освіта в ЄС та можливості для української молоді.
33. Система освіти США та її вплив на глобальний освітній простір.
34. Новаторські підходи до освіти в країнах ЄС.
35. Болонський процес та його вплив на освітню мобільність молоді.
36. Кредитно-модульна система у вищій освіті.
37. Творча діяльність викладача та її вплив на освітній процес.
38. Поняття академічної різниці та її вплив на освітню міграцію молоді.
39. Реформи систем освіти в сучасному світі та їх вплив на молодь.
40. Вмотивованість студентів та викладачів у сучасній освітній системі.
41. Бюрократія як систематична проблема освітнього процесу.
42. Кризи систем освіти та їхній вплив на молодіжні перспективи.
43. Феномен самоосвіти серед молоді.
44. Класифікація видів самоосвіти молоді.
45. Самоосвіта з позиції організації освітнього процесу.
46. Інституціоналізована самоосвіта.
47. Неінституціоналізована самоосвіта.

48. Самоосвіта у сучасному світі та її виклики.
49. Проблема оцінки якості самоосвіти.
50. Екстернатура та її роль у сучасній освіті.
51. Фактор критичного мислення у сфері освіти.
52. Соціальний дисбаланс у освіті України.
53. Адаптація молоді з різних соціальних кіл до навчального процесу.
54. Гендерні аспекти доступу до освіти.
55. Економічні бар'єри для молоді у здобутті якісної освіти.
56. Необхідність соціологічних досліджень молоді в освіті.
57. Репрезентативність «вибірки» у дослідженнях освіти.
58. Соціометричні опитування в освітньому середовищі.
59. Аналіз документів у соціологічних дослідженнях освіти.
60. Контент-аналіз у вивченні освітніх трендів.
61. Івент-аналіз у соціології освіти.
62. Значення кількісних та якісних показників у соціологічних дослідженнях освіти.
63. Оброблена та необроблена інформація у соціологічному аналізі освіти.

Творчі завдання:

1. Звіт з самоосвіти.
2. Аналітичний звіт.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Програмні результати навчання	Методи навчання	Форми і засоби оцінювання
РН01. Використовувати понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності.	проблемний виклад, пояснення, опрацювання наукових досліджень, спостереження і аналіз випадків, аналітичний метод, синтетичний метод, пояснювально-ілюстративний метод, навчальні дискусії, створення ситуацій пізнавальної новизни	Поточний контроль: захист презентації, доповідь, самоконтроль. Підсумковий контроль: залік.
РН03. Застосовувати положення соціологічних теорій та концепцій до дослідження соціальних змін в громадянському суспільстві України та в	пояснення, опрацювання наукових досліджень, спостереження і аналіз випадків, самостійна робота студентів, частково-пошуковий метод, виконання індивідуальних навчальних завдань,	Поточний контроль: оцінювання розробленої програми, практичний контроль. Підсумковий контроль: залік.

світовій спільноті в цілому.	методи інтерактивного навчання, створення ситуації зацікавленості, самостійна робота студентів	
РН06. Ефективно виконувати різні ролі (зокрема організатора, комунікатора, критика, генератора ідей, виконавця тощо) у команді в процесі вирішення фахових задач.	спостереження і аналіз випадків, методи інтерактивного навчання, створення ситуації зацікавленості, самостійна робота студентів, частково-пошуковий метод, виконання індивідуальних завдань, метод вправ	Поточний контроль: практичний контроль (добірка практичних вправ, проведення практичних вправ на занятті, виконання), виконання творчих завдань. Підсумковий контроль: залік.
РН07. Вміти використовувати інформаційно-комунікаційні технології у процесі пошуку, збору та аналізу соціологічної інформації.	проблемний виклад, пояснення, опрацювання наукових досліджень, спостереження і аналіз випадків, аналітичний метод, синтетичний метод, пояснювально-ілюстративний метод, навчальні дискусії, створення ситуацій пізнавальної новизни	Поточний контроль: захист презентації, доповідь, самоконтроль. Підсумковий контроль: залік.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДНО ДО ФОРМ І ВИДІВ КОНТРОЛЮ

Оцінювання результатів навчання здійснюється відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу в МДПУ імені Богдана Хмельницького» <https://mdpu.org.ua/universitet/informatsiya-shho-pidlyagaye-oprilyudnennnyu/dokumenti-vishhogo-navchalnogo-zaklad/polozhennya-z-organizatsiyi-osvitnogo-p/> та «Положення про бально-накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у МДПУ імені Богдана Хмельницького» <https://mdpu.org.ua/universitet/informatsiya-shho-pidlyagaye-oprilyudnennnyu/dokumenti-vishhogo-navchalnogo-zaklad/polozhennya-z-organizatsiyi-osvitnogo-p/>.

Бально-накопичувальна система оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з кожного освітнього компонента містить поточний, підсумковий контроль знань та оцінювання самостійної роботи. Робота здобувачів на навчальних заняттях оцінюється за видами навчальної діяльності. Максимальна сумарна кількість балів при оцінюванні роботи здобувачів на навчальних заняттях складає 30 балів. Самостійна робота є видом навчальної діяльності здобувача, яка підлягає оцінюванню. Викладач визначає види самостійної роботи здобувачам. Максимальна сумарна кількість балів при оцінюванні самостійної роботи здобувачів складає 30 балів.

Підсумковий контроль знань – вид контролю, який проводиться наприкінці навчального семестру у формі екзамену, раліку/диференційного заліку.

Загальний бал (ЗБ) з освітнього компонента складається з суми балів, отриманих за навчальну, самостійну роботу та підсумковий контроль знань.

Якщо освітнім компонентом передбачено виконання курсової роботи (КР), загальний бал рахується за формулою: $ЗБ = (ЗБ\text{ ОК} + КР) / 2$, де ЗБ ОК = 100 балів; КР = 100 балів.

Якщо освітнім компонентом передбачено проходження навчальної практики (НП), загальний бал (ЗБ) рахується за формулою: $ЗБ = (ЗБ\text{ ОК} + НП) / 2$, де ЗБ ОК = 100 балів; НП = 100 балів.

Якщо освітнім компонентом передбачено виконання курсової роботи та проходження навчальної практики, загальний бал (ЗБ) рахується за формулою: $ЗБ = (ЗБ\text{ ОК} + КР + НП) / 3$, де ЗБ = 100 балів; КР = 100 балів; НП = 100 балів.

	Бально-накопичувальна система здобувача з освітнього компонента			
Види навчальної діяльності здобувача, які підлягають оцінюванню		Частина 1 : Освіта у соціології	Частина 2: Прикладна соціологія освіти	
	Робота на навчальних заняттях (максимальний сумарний бал – 30):			
	Дослідження освітніх траєкторій молоді	10		
	Порівняння систем освіти двох країн	5		
	Дослідження рівня академічного стресу серед студентів	5		
	Аналіз соціальних ризиків у сфері освіти		10	
	Самостійна робота студента (максимальний сумарний бал – 30):			
	Розробка соціологічного дослідження	10		
	Виконання творчого завдання	10		
	Виконання практико-орієнтованого завдання	10		
	Підсумковий контроль: залік (максимальний бал – 40)			
	Загальний бал (максимальний бал – 100)			

Розробка соціологічного дослідження

1. Соціальні фактори, що впливають на вибір освіти молоддю.
2. Роль освіти у формуванні цінностей молодого покоління.
3. Академічна мобільність студентів: мотиви та бар'єри.
4. Вплив соціального середовища на академічну успішність молоді.

5. Гендерні аспекти вищої освіти: рівні можливості чи прихована дискримінація?
6. Самоосвіта серед молоді: причини, тенденції та ефективність.
7. Освітні міграції: причини виїзду українських студентів за кордон.
8. Соціалізація молоді через студентське самоврядування.
9. Вплив цифрових технологій на навчальний процес у молоді.
10. Стрес та емоційне вигорання серед студентів в умовах інтенсивного навчання.
11. Дистанційне навчання: виклики та перспективи для молоді.
12. Фінансові бар'єри для отримання вищої освіти.
13. Працевлаштування випускників: проблеми та перспективи.
14. Взаємозв'язок між рівнем освіти та соціальною мобільністю.
15. Ставлення молоді до реформ у сфері освіти.
16. Соціальні ризики молоді у процесі адаптації до вищої освіти.
17. Студентські ініціативи як механізм розвитку лідерських якостей молоді.
18. Освіта як спосіб боротьби з молодіжним безробіттям.
19. Роль неформальної освіти у формуванні професійних навичок молоді.
20. Вплив соціальних мереж на вибір освітньої траєкторії.

Творчі завдання

1. Розробка проєкту реформування системи освіти.
2. Написання есе «Як освіта змінила моє життя».
3. Створення відеопрезентації на тему «Майбутнє освіти: виклики та перспективи».
4. Розробка соціальної реклами про важливість освіти.
5. Створення інфографіки про систему освіти в різних країнах.
6. Написання сценарію для соціального театру про проблеми молоді в освіті.
7. Розробка інтерактивної гри про шлях студента від вступу до випуску.
8. Написання мотиваційного листа для вступу до престижного закладу освіти.
9. Розробка блог-публікації «Як знайти баланс між навчанням та особистим життям».
10. Написання казки або історії для дітей про важливість навчання.
11. Створення художньої ілюстрації на тему «Моє ідеальне навчальне середовище».
12. Розробка інтерактивного тренінгу з критичного мислення для студентів.
13. Підготовка промови «Яка освіта потрібна сучасній молоді».
14. Розробка сценарію дебатів про доцільність дистанційної освіти.
15. Написання рецензії на книгу про освітні інновації.
16. Створення аудіоподкасту про проблеми сучасної освіти.

17. Малюнок або комікс на тему «Як виглядає освіта майбутнього?».
18. Організація фотоконкурсу серед студентів на тему «Мій освітній шлях».
19. Розробка чат-бота, який допомагає студентам адаптуватися до навчання.
20. Створення поетичного твору про роль освіти у житті людини.

Практико-орієнтовані завдання

1. Аналіз якості освіти у власному навчальному закладі.
2. Дослідження рівня мотивації студентів до навчання.
3. Оцінка впливу онлайн-курсів на підготовку студентів.
4. Проведення опитування серед студентів про їхнє бачення реформ у освіті.
5. Підготовка порівняльного аналізу освітніх систем України та іншої країни.
6. Створення методичних рекомендацій щодо боротьби з вигоранням у студентів.
7. Проведення SWOT-аналізу освітнього закладу.
8. Організація круглого столу про роль освіти у майбутньому молоді.
9. Проведення соціального експерименту щодо значення освіти для студентів.
10. Аналіз ринку праці: які навички найбільше цінуються у випускників.
11. Створення рейтингу популярності спеціальностей серед студентів.
12. Дослідження доступності вищої освіти для різних соціальних груп.
13. Розробка анкети для виявлення проблем у навчальному середовищі.
14. Виявлення рівня фінансової грамотності студентів.
15. Дослідження ролі викладача у формуванні цінностей молоді.
16. Аналіз ефективності студентських об'єднань та їхнього впливу на навчання.
17. Вивчення причин відтоку молоді за кордон на навчання.
18. Проведення тренінгу з управління часом для студентів.
19. Впровадження інтерактивних методів навчання у навчальному процесі.
20. Аналіз впливу соціальних мереж на навчальну активність студентів.

Оцінювання видів навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Максимальна кількість балів та вимоги до їх накопичення
Підготовка і захист завдання	Максимально 5 балів: – 5 балів – завдання виконано згідно вимог, зміст відповідає темі, представлено широкий аналіз проблеми, – 4 бали – завдання виконано згідно вимог, зміст відповідає темі, представлено широкий аналіз проблеми, але є деякі недоліки у тексті, – 3 бали – завдання виконано згідно вимог, зміст відповідає темі, представлено достатній аналіз проблеми, але є деякі недоліки у тексті, – 1-2 бали – зміст не відповідає темі, є багато недоліків, невідповідність вимогам щодо оформлення, плагіат. 0 балів – відповідь відсутня
Творчі завдання/Практико-орієнтовані завдання	Максимально 10 балів: 9-10 балів - завдання виконане самостійно, повністю без допомоги викладача; має високий рівень поінформованості, потрібний для прийняття рішень; добирає самостійно інформаційні джерела, що відповідають завданню; володіє вміннями творчо-пошукової діяльності; демонструє високий рівень професіоналізму у проведенні практичних вправ; здатний модифікувати дібрані вправи відповідно до актуальних умов 8 балів - завдання виконане повністю з використанням літератури, запропонованої викладачем; має високий рівень поінформованості, потрібний для прийняття рішень; добирає інформаційні джерела до рекомендованих, що відповідають завданню; володіє вміннями творчо-пошукової діяльності, демонструє високий рівень професіоналізму у проведенні практичних вправ, частково здатний модифікувати дібрані вправи відповідно до актуальних умов 6-7 балів - завдання виконано без допомоги викладача, але відзначається неповнотою викладу думок; уміє чітко і точно інтерпретувати отриману інформацію у контексті своєї діяльності; критично ставиться до отриманої від викладача інформації; наводить аргументи, робить необхідні висновки, може зіставляти, узагальнювати й систематизувати інформацію під керівництвом викладача; вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних і нестандартних навчальних ситуаціях, демонструє достатній рівень професіоналізму у проведенні практичних вправ, модифікувати дібрані вправи відповідно до актуальних умов не вдається 5 балів – завдання виконано з допомогою викладача й відзначається неповнотою викладу думок; не завжди вміє чітко і точно інтерпретувати отриману інформацію у контексті своєї діяльності; критично ставиться до отриманої від викладача інформації; наводить аргументи, робить необхідні висновки; може зіставляти, узагальнювати й систематизувати інформацію під керівництвом викладача; вільно застосовує вивчений матеріал лише у стандартних навчальних ситуаціях; демонструє посередній рівень професіоналізму у проведенні практичних

	вправ, не здатний модифікувати дібрані вправи відповідно до актуальних умов 3-4 балів - завдання виконано фрагментарно після консультації з викладачем або під його керівництвом; усвідомлює недостатній обсяг інформації, виявляє розуміння висновків з певного питання; володіє вміннями здійснювати первинну обробку навчальної інформації без подальшого її аналізу, демонструє низький рівень професіоналізму у проведенні практичних вправ, не здатний модифікувати дібрані вправи відповідно до актуальних умов 2-3 балів - завдання виконано фрагментарно під керівництвом викладача; необхідні практичні вміння роботи з навчальною інформацією не сформовані; не володіє вміннями вибирати відомі способи дій для виконання фахових завдань; більшість передбачених завдань не виконано 0-1 балів - необхідні завдання, передбачені навчальною програмою не виконані; не має елементарних умінь працювати з навчальною інформацією, необхідні практичні вміння і навички не сформовані
Розробка соціологічного дослідження	Максимально 10 балів: 9-10 балів - завдання виконане самостійно, повністю без допомоги викладача; має високий рівень поінформованості, потрібний для прийняття рішень; добирає самостійно інформаційні джерела, що відповідають завданню; володіє вміннями творчо-пошукової діяльності; демонструє високий рівень професіоналізму у доборі практичних вправ; здатний модифікувати дібрані вправи відповідно до актуальних умов 8 балів - завдання виконане повністю з використанням літератури, запропонованої викладачем; має високий рівень поінформованості, потрібний для прийняття рішень; добирає інформаційні джерела до рекомендованих, що відповідають завданню; володіє вміннями творчо-пошукової діяльності, демонструє високий рівень професіоналізму у доборі практичних вправ, частково здатний модифікувати дібрані вправи відповідно до актуальних умов 6-7 балів - завдання виконано без допомоги викладача, але відзначається неповнотою викладу думок; уміє чітко і точно інтерпретувати отриману інформацію у контексті своєї діяльності; критично ставиться до отриманої від викладача інформації; наводить аргументи, робить необхідні висновки, може зіставляти, узагальнювати й систематизувати інформацію під керівництвом викладача; вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних і нестандартних навчальних ситуаціях, демонструє достатній рівень професіоналізму у доборі практичних вправ 5 балів – завдання виконано з допомогою викладача й відзначається неповнотою викладу думок; не завжди уміє чітко і точно інтерпретувати отриману інформацію у контексті своєї діяльності; може зіставляти, узагальнювати й систематизувати інформацію під керівництвом викладача; вільно застосовує вивчений матеріал лише у стандартних ситуаціях; демонструє посередній рівень професіоналізму у доборі практичних вправ 3-4 балів - завдання виконано фрагментарно після консультації з викладачем або під його керівництвом; усвідомлює недостатній обсяг інформації, виявляє розуміння висновків з певного питання; володіє вміннями здійснювати первинну обробку навчальної інформації без подальшого її аналізу, демонструє низький рівень професіоналізму у доборі практичних вправ, не здатний модифікувати дібрані вправи 2-3 балів - завдання виконано фрагментарно під керівництвом викладача; необхідні практичні вміння роботи

	з навчальною інформацією не сформовані; не володіє вміннями вибирати відомі способи дій для виконання фахових завдань; більшість передбачених завдань не виконано 0-1 балів - необхідні завдання, передбачені навчальною програмою не виконані; не має елементарних умінь працювати з навчальною інформацією, необхідні практичні вміння і навички не сформовані

Підсумковим контролем на освітньому компоненті є залік, на його складання надається 40 балів. Залік включає 2 теоретичні питання (максимально оцінюється в 20 балів), практичне завдання (максимально оцінюється в 20 балів).

Критерії оцінювання підсумкового контролю:

Характеристика критеріїв оцінювання знань	Якісна шкала	Оцінювання теоретичного питання, практичного завдання	За 40 бальною шкалою
Високий рівень Характеризується глибокими, міцними, узагальненими, системними знаннями – з предмета, уміннями застосувати знання, творча, навчальна діяльність має дослідницький характер, позначена уміннями самостійно оцінювати різноманітні життєві ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особистісну позицію.	відмінно	9-10	36-40
Високий рівень Характеризується глибокими і міцними знаннями – з предмета, уміннями застосувати знання, творча, навчальна діяльність має частково дослідницький характер, позначена уміннями самостійно оцінювати різноманітні життєві ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особистісну позицію.	Добре	8	33-35
Достатній рівень Характеризується знаннями суттєвих ознак, понять, явищ, закономірностей, зв'язків між ними. Студент самостійно засвоює знання у стандартних ситуаціях, володіє розумовими операціями (аналізом, синтезом, узагальненням, порівнянням, абстрагуванням), уміє робити висновки, виправляти допущені помилки.	Добре	6-7	30-32
Середній рівень Знання неповні, поверхневі. Студент відновлює основний навчальний матеріал, але недостатньо осмислено, не вміє самостійно аналізувати, робити висновки. Здатний вирішувати завдання за зразком. Володіє елементарними вміннями навчальної діяльності.	задовільно	5	27-29

Початковий рівень Відповідь студента при відтворенні навчального матеріалу елементарна, фрагментарна, обумовлюється початковим уявленням про предмет вивчення.	задовільно	3-4	24-26
Незнання значної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях на питання, невміння застосувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач.	Не зараховано (з можливістю повторного складання)	2-3	21-23
Незнання значної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях на питання, невміння орієнтуватись при виконанні практичних задач, незнання основних фундаментальних положень	Не зараховано (з обов'язковим повторним вивченням освітнього компонента)	0-1	1-20

Оцінювання результатів навчання в Університеті здійснюється відповідно до 100-бальної шкали:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи, практики, диференційованого заліку	для заліку
90-100	A	Відмінно	Зараховано
82-89	B	Добре	
74-81	C	Добре	
64-73	D	Задовільно	
60-63	E	Задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

ПОРЯДОК ВИЗНАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ, ОТРИМАНИХ В НЕФОРМАЛЬНІЙ ОСВІТІ

Здобувачі вищої освіти мають право на визнання результатів навчання, отриманих в неформальній освіті. Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, регулюється Положенням про порядок визнання результатів навчання у процесі неформальної освіти в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького <http://surl.li/lgwzdz>

Викладач надає здобувачам актуальну інформацію про підвищення рівня професійної підготовки та можливе перезарахування результатів, отриманих у неформальній освіті. Такі рекомендації надаються здобувачам на сторінках освітніх компонентів на ЦОДТ, а також в telegram-групах.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Основна

1. Аблов А.Ф. Загальна соціологія: конспект лекцій. Одеса: Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2019. 130 с. URL: http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/28393/1/sociology_ablov.pdf
2. Волович В., Горлач М., Жиленкова І., Кремень В. Соціологія: підр. Київ : Центр учбової літератури. 2021. 808 с.
3. Горпинич О. В., Клименко О. Ю., Москаленко Л.М., Труш М. С., Ятченко В.Ф. . Соціологія: навч. посіб. Київ: ДУТ, 2019. 235 с.
4. Гришецький В. Початки громадянства (генетична соціологія). К.: Центр навчальної літератури, 2020.
5. Загальна соціологія: [хрестоматія] / концепція, упоряд., перекл. А. В. Фурман, В. С. Біскуп, О. С. Морщакова. Київ: Видавництво Ліра-К, 2019. 354с.
6. Підлісний М. М. Соціологія молоді: навч.-метод. посіб. денної форми навчання. Дніпро: Видавець Біла К. О., 2019. 92с.
7. Савка В., Климанська Л. Соціологія соціальних проблем: навчальний посібник. Львів: Львівська політехніка, 2021. 204 с.
8. Сапелкіна О. В. Чепурко Г. І. Емпірична соціологія: курс лекцій. Львів: Простір-М, 2018. 268 с.
9. Титаренко О. Соціологія: навчальний посібник. К.: ДАКОР, 2020. 190 с.
10. Штомпка Пйотр. Соціологія. Аналіз суспільства. Львів: Колір ПРО, 2020. 800 с. URL: <https://sociology.ukma.edu.ua/wpcontent/uploads/2022/07/%D0%9F%D0%B9%D0%BE%D1%82%D1%80-%D0%A8%D1%82%D0%BE%D0%BC%D0%BF%D0%BA%D0%B0.pdf>

Додаткова література

1. Бартош О.П. Соціологія освіти: методичні рекомендації до курсу. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2021. 24 с. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/38228/1/Соціологія%20освіти.pdf>
2. Гавриленко І.М., Огаренко В.М., Сидоренко О.О., Скідін О.Л., Яковенко Ю.І. Соціологія освіти: Навчальний посібник. Запоріжжя: ГУ «ЗІДМУ», 2005. 294 с.
3. Городняк І. В. Соціологія освіти: навчальний посібник. Львів: «Новий світ-2000», 2011. 265 с.
4. Гуляйницький А. Системна криза вищої освіти України: формування периферійної моделі // Спільне. — 27.10.2017. <https://commons.com.ua/uk/pro-sistemnu-krizu-vishoyi-osviti-ukrayini/>
5. Кулик Є. Дидактична характеристика процесу самоосвіти. Вища освіта України. 2006. Т. 1. С.102-107.
6. Купрій Т.Г. Соціологія освіти: навчальний посібник для студентів непрофільних спеціальностей. / Укл. Т.Г. Купрій. – Київ: «Логос», 2014. – 304 с. https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/4497/1/T_Kupriy_SO_IS.pdf
7. Пилипенко В.Є., Вишняк О.І., Куценко О.Д. Спеціальні та галузеві соціології – К, 2004.
8. Соціологія освіти. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / за ред. О.Л.Скідіна, І.М.Гавриленка, Ю.І.Яковенка. 2-ге вид., доп.і перероб. Книга 2. Запоріжжя: КПУ, 2009. 288 с.

Електронні ресурси –

1. dfn.mdpu.org.ua
2. eprints.mdpu.org.ua
3. <http://library.mdpu.org.ua/>
4. <http://ver.mdpu.org.ua/>
5. Статистичні матеріали Держкомстату України // <http://www.ukrstat.gov.ua>
6. Інститут демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи // <http://www.idss.org.ua>